

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

Факультет цивільного захисту
Кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту

циклу обов'язкової - професійної підготовки за освітньою програмою
«Управління пожежною безпекою» підготовки магістра у галузі знань 26.
«Цивільна безпека» за спеціальністю 261. « Пожежна безпека».

Рекомендовано кафедрою Управління
та організації діяльності у сфері
цивільного захисту на 2023 й - 2024 й
навчальний рік.

Протокол від «10» серпня 2023__
року № 1__

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту»

2023 рік

1. Загальна інформація про дисципліну

Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» спрямовані на формування у здобувачів теоретичних знань та умінь з питань організації діяльності суб'єктів забезпечення пожежної безпеки як складової цивільного захисту, реалізації державної політики у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту, державного регулювання процесів пов'язаних з управлінням та реалізацією завдань і заходів по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж, а також набуття практичних навичок які необхідні керівникам служби цивільного захисту для вирішення організаційно – управлінських та практичних завдань з забезпечення пожежної безпеки і цивільного захисту в рамках функціонування державної системи цивільного захисту на регіональному та місцевому рівнях.

Даний курс дозволяє здобувачам зрозуміти склад системи цивільного захисту України, завдання, функції та повноваження її органів управління, механізми, способи та форми реалізації завдань у сфері цивільного захисту, роль і місце у цьому процесі ДСНС України.

Інформація про викладача

Загальна інформація	Кулешов Микола Миколайович, доцент кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат технічних наук
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, викладацька кафедри №120.
E-mail	E-mail Niknikkul@ukr.net
Наукові інтереси	Цивільний захист; пожежна безпека; кадрова політика
Професійні здібності	Професійні знання і великий досвід практичної роботи в органах управління та підрозділах пожежної охорони і цивільного захисту а також педагогічної роботи, у тому числі на керівних посадах
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Репозиторій НУЦЗУ http://cz.nuczu.edu.ua/images/myfolder/KAF_upravlenia/silabus_2022/MCZ/MNTR-CZ-O-D.pdf

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>). Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 901. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

2. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна вивчається з метою формування у здобувачів теоретичних знань з питань реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, державного регулювання процесів пов'язаних з управлінням та реалізацією завдань і заходів по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій і пожеж, а також набуття практичних навичок які необхідні керівникові служби цивільного захисту та фахівцям для рішення організаційно-управлінських задач в рамках функціонування державної системи цивільного захисту.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання очна (денна)
Статус дисципліни <i>обов'язкова професійна</i>	
Рік підготовки	2023 - 2024
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	8
- семінарські заняття (годин)	16
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

4. Передумови для вивчення дисципліни

Навчання за даною програмою проводиться після вивчення або в період паралельного вивчення слухачами дисциплін «Теорія систем та системного аналізу», «Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків», «Техногенна безпека об'єктів», «Управління пожежегасінням» «Пожежна профілактика в населених пунктах».

5. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Управління пожежною безпекою» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

<i>Програмні результати навчання</i>	ПРН
Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші вікові, гендерні та (або) культурні відмінності.	ПРН 18.
Застосовувати знання щодо державної політики у сфері цивільного захисту, особливостей побудови державної системи цивільного захисту, складу та структури її органів управління і сил, механізмів та способів реалізації завдань у сфері цивільного захисту, специфіку діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту в рамках повноважень визначених законодавством України. Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші вікові, гендерні та (або) культурні відмінності.	ПРН 20.
Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері пожежної безпеки у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів; об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу.	ПРН 21.
<i>Дисциплінарні результати навчання</i>	ДРН
Володіти знаннями та навичками з аналізу та оцінки стану управляючої системи.	ДРН 1.
Знати склад системи цивільного захисту та інтегрованої у сферу цивільного захисту системи забезпечення пожежної безпеки; завдання, функції та повноваження їх органів управління та підрозділів.	ДРН 2.

Знати механізми та способи реалізації завдань у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки.	ДРН 3.
Знати зміст та порядок реалізації заходів цивільного захисту та пожежної безпеки.	ДРН 4.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

<i>Програмні компетентності (загальні та професійні)</i>	<i>ЗК, ПК</i>
Здатність реалізовувати функції управління з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту на місцевому та регіональному рівнях	ПК 17.
Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності	ПК 18.
<i>Очікувані компетентності з дисципліни</i>	<i>КД</i>
Спроможність реалізовувати функції управління з виконання завдань державної системи цивільного захисту та системи забезпечення пожежної безпеки на місцевому та регіональному рівнях.	КД 1.
Здатність реалізовувати завдання державної системи цивільного захисту та системи забезпечення пожежної безпеки відповідно до напрямів професійної діяльності на місцевому рівні у складі місцевих ланок територіальних підсистем.	КД 2.
Здатність до реалізації механізмів з регулювання діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки за допомогою управлінських впливів на процеси які відбуваються у зазначених сферах.	КД 3.

6. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Правова основа та складові діяльності державної системи захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій

Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту та механізми її реалізації суб'єктами забезпечення цивільного захисту

Тема 1.1. Історичні та наукові аспекти розвитку цивільного захисту та державної політики з забезпечення безпеки населення.

Передумови та етапи утворення і розвитку системи цивільного захисту (цивільної оборони) України. Аналіз змісту нормативно – правової та законодавчої бази цивільного захисту на відповідних етапах його розвитку. Система управління цивільним захистом (обороною) в окремі історичні періоди та оцінка ефективності.

Стратегія національної безпеки України та зміст державної політика у сфері цивільного захисту на сучасному етапі. Характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту як інструменту зреалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту.

Тема 1.2. Особливості побудови та управління єдиною системою цивільного захисту, склад органів управління.

Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄСЦЗ) , склад та характеристика її підсистем та ланок, складова забезпечення пожежної безпеки. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

Аналіз та оцінка складу постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту. Особливості та порядок взаємовідносин між органами управління ЄДСЦЗ під час реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки

Тема 1.3. Аналіз повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та їх роль у захисті населення і територій від НС на сучасному етапі.

Аналіз повноважень Кабінету міністрів України та його центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту як постійних органів управління. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні захисту населення і територій від НС Особливості та порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.

Тема 1.4. Роль і місце Державної служби України з надзвичайних ситуацій як центрального органу виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Аналіз завдань, повноважень та функцій ДСНС України у сфері забезпечення національної безпеки, цивільного захисту та пожежної безпеки. Структура служби склад та сучасний стан. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Тема 1.5. Режими функціонування ЄДСЦЗ та організаційно – правові аспекти їх запровадження.

Режими функціонування ЄДСЦЗ та обставини їх встановлення (введення). Особливості порядку встановлення (введення) режимів функціонування та організація діяльності системи в режимах підвищеної готовності та НС. Особливості діяльності системи та підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, порядок забезпечення правового режиму. Організація режимних заходів функціональними і територіальними підсистемами ЄДСЦЗ.

Змістовий модуль 2. Сили цивільного захисту як складова системи реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення заходів захисту

Тема 1.6 Сили цивільного захисту, особливості порядку утворення, склад та організація діяльності.

Загальна Характеристика складу сил. Завдання, призначення та порядок утворення і організації діяльності аварійно – рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Аналіз стану сил і засобів функціональних і територіальних підсистем та їх місцевих ланок.

Тема 1.7. Аналіз та оцінка стану оперативно – рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

Загальна характеристика оперативно рятувальної служби ДСНС України, її структура, органи управління і завдання.

Характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування.

Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням. Оцінка стану оперативно – рятувальної служби.

Тема 1.8. Особливості планування роботи ЄДСЦЗ та зміст плануючих документів

Організаційні підходи до планування діяльності ЄДСЦЗ як функції управління.

Основні стадії планування, організація планування заходів із запобігання і реагування на НС.

Види планів з забезпечення діяльності ЄДСЦЗ та їх призначення. Порядок організації планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

Аналіз структури та змісту планів основних заходів цивільного захисту на рік.

Підстава для розробки планів, призначення, завдання та мета планів реагування на НС. Структура окремих планів реагування та зміст розділів

планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.
Тема 1.9. Особливості та порядок матеріально-технічного і фінансового забезпечення заходів цивільного захисту і діяльності сил реагування на НС.

Загально - державні підходи до забезпечення заходів цивільного захисту матеріальними та фінансовими ресурсами.

Зміст та аналіз нормативно – правих документів щодо регулювання порядку утворення та використання державного матеріального резерву та матеріального резерву призначеного для ліквідації наслідків НС. Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база. Проблемні питання.

Тема 1.10. Організація виконання заходів цивільного захисту та пожежної безпеки.

Характеристика та організація виконання заходів цивільного захисту з оповіщення, укриття та евакуації населення; радіаційного, хімічного, медичного та біологічного захисту населення і територій, протипожежного захисту населених пунктів.

7. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
1- й семестр						
Модуль 1. Правова основа та складові діяльності державної системи захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій						
<i>Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері цивільного захисту та механізми її реалізації суб'єктами забезпечення цивільного захисту</i>						
Тема 1.1. Історичні та наукові аспекти розвитку цивільного захисту та державної політики забезпечення безпеки	8	2	0/2	-	4	-

населення						
Тема 1.2. Особливості побудови та управління єдиною системою цивільного захисту, склад органів управління	12	2	4/0	-	6	-
Тема 1.3. Аналіз повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та їх роль у захисті населення і територій від НС на сучасному етапі.	10	2	0/2	-	6	
Тема 1.4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральный орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту	10	2	0/2	-	6	-
Тема 1.5. Режими функціонування ЄДСЦЗ та організаційно – правові аспекти їх запровадження.	10	2	0/2	-	6	-
Змістовий модуль 2. Сили цивільного захисту як складова системи реагування на надзвичайні ситуації та забезпечення заходів захисту						
Тема 1.6. Сили цивільного захисту, особливості порядку утворення, склад та організація	8	2	0/2	-	4	-

діяльності						
Тема 1.7. Аналіз та оцінка стану оперативно – рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України	8	2	0/2	-	4	-
Тема 1.8. Особливості планування роботи ЄДСЦЗ та зміст плануючих документів	10	2	4/0	-	4	-
Тема 1.9. Особливості та порядок матеріально-технічного і фінансового забезпечення заходів цивільного захисту і діяльності сил реагування на НС.	6	2	0/2	-	2	-
Тема 1.10. Організація виконання заходів цивільного захисту та пожежної безпеки	8	2	0/2	-	4	-
Разом за дисципліну	90	20	8/16	-	46	-

8. Орієнтовна загальна тематика індивідуальних завдань

1. Аналіз історичних етапів утворення та розвитку системи цивільного захисту (системи забезпечення пожежної безпеки) України.
2. Аналіз та оцінка змісту нормативно – правової та законодавчої бази цивільного захисту на відповідних етапах його розвитку.
3. Особливості системи управління цивільним захистом (пожежною безпекою) в окремі історичні періоди.
4. Аналіз змісту повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту регіонального та місцевого рівнів.

5. Особливості та порядок взаємовідносин між органами управління ЄДСЦЗ під час реалізації функцій з забезпечення цивільного захисту (координація, взаємодія, забезпечення дій).

6. Оцінка правового регулювання діяльності місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ. Аналіз змісту нормативно – правових актів з зазначеного питання.

7. Законодавче забезпечення організації функціонального навчання керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань цивільного захисту. Особливості організація підготовки фахівців діяльність яких пов'язана з реалізацією заходів цивільного захисту. Змістовий аналіз програм функціональної підготовки окремих категорій керівників.

8. Система планування діяльності ЄДСЦЗ. Загальні підходи до планування як функції управління. Стадії планування, організація планування заходів із запобігання і реагування на НС. Порядок розробки проекту плану реагування на НС.

9. Державне регулювання процесів з організації захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій та пожеж.

10. Організація виконання заходів цивільного захисту, зміст, порядок та механізми їх реалізації.

11. Міжнародна діяльність у сфері цивільного захисту (цивільної оборони). Міжнародні зобов'язання України у сфері цивільного захисту. Взаємодія і співпраця з іншими країнами та міжнародними організаціями в галузі попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Гуманітарна діяльність.

12. Аналіз систем цивільного захисту (оборони) інших країн світу. Структура, завдання, функції системи цивільного захисту і їх служб в країнах Європи, США, Азії, країнах СНД тощо. Проблеми та шляхи їх вирішення урядом цих країн.

13. Тенденції, перспективи та шляхи розвитку цивільного захисту України.

9. Форми та методи навчання та викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах:

- ФО1. Повсякденне спостереження за навчальною роботою здобувача вищої освіти;
- ФО2. Індивідуальне опитування;
- ФО3. Перевірка самостійних робіт;
- ФО6. Виставлення балів кожного заняття;
- ФО7. Підсумковий контроль, консультації.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: МН1. словесні методи навчання (лекції, семінари, пояснення, бесіди); МН3. наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація); МН2. практичні методи навчання (практична робота);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний, індуктивний, дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих хто навчається: проблемний виклад; частково пошуковий;
- інноваційні методи навчання : МН4. робота з навчально –методичною літературою та законодавчою базою у сфері цивільного захисту;
- МН5. самостійна робота.

10. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспити, виконання практичних завдань, контрольні роботи.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

11. Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю - очна форма навчання

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання практичних завдань, та індивідуальних самостійних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є екзамен:

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою за 1-й семестр

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	10	0	0
	Практичні заняття	4	4,5	18
	семінари	8	4,5	36
	Модульна контрольна робота			
Разом за модуль				54
Разом за поточний контроль				54
II. Індивідуальна самостійна робота				6
III. Екзамен				40
Разом за всі види навчальної роботи				100

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів: – поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру; виконання індивідуальної самостійної роботи; – підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному і семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному та семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4.5 балів): 4.5 балів –

в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного та практичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання; 3.5 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного та практичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки; 2,5 бала – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки при виконанні теоретичного і практичного завдання; 1.5 бала – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичних питань та практичного завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності; 1 бал – частково володіє теоретичним і практичним навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішення задачі; 0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти та виконати, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив практичне завдання.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці. Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 6 балів): 6 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі; 5 балів - обсяг виконаної роботи становить від 81% до 90% від загального обсягу; 4 бали - обсяг виконаної роботи становить від 71% до 80% від загального обсягу; 3 балів – обсяг виконаних завдань становить від 61% до 70% від загального обсягу; 2 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 60% від загального обсягу ; 1 балів – обсяг виконаної роботи становить менш ніж 50% від загального обсягу; 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане. Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

Кожен екзаменаційний білет складається з двох завдань (питань). Відповіді повинні обґрунтовуватись з посиланням на існуючу нормативно – правову базу, практику діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та максимально повно розкривати зміст питань.

Знання оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів): 40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом за питаннями білету, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного та практичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання; 35 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного та практичного питання. При наданні відповіді на питання білету не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки; 30 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки при виконанні теоретичного і практичного завдання, надає відповіді на додаткові питання; 20 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичних питань та практичного завдання білету, допускаючи при цьому суттєві неточності, надає позитивні відповіді на додаткові питання; 10 бал – володіє теоретичним і практичним навчальним матеріалом одного з питань білету, з іншого відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки; 0 балів – не володіє навчальним матеріалом по жодному питанню та не в змозі його викласти та виконати, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

12. Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену

- 1.** Зміст державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки на сучасному етапі.
- 2.** Характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки.
- 3.** Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Особливості побудови єдиної системи цивільного захисту та її органів управління.
- 4.** Структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄСЦЗ), характеристика її підсистеми та ланок. Складова системи забезпечення пожежної безпеки. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.
- 5.** Склад та характеристика постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту.

6. Зміст повноважень Кабінету міністрів України та його центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту як постійних органів управління. Порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.

7. Повноваження та функції ДСНС України у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки. Склад, завдання, структура, сучасний стан.

8. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації завдань цивільного захисту та пожежної безпеки.

9. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС та пожеж .

10. Завдання та повноваження місцевих органів влади органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Структура та функції департаментів, управлінь цивільного захисту у складі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

11. Зміст завдань і обов'язків суб'єктів господарювання.

12. Організація забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту.

13. Організація створення аварійно-рятувальних служб та формувань.

14. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ.

15. Склад, завдання, повноваження та організація діяльності комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій державного, регіонального, та місцевого рівнів.

16. Порядок встановлення (введення) режимів функціонування ЄДСЦЗ та організація діяльності в режимах підвищеної готовності та НС служби цивільного захисту.

17. Особливості діяльності підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, сили і засоби які забезпечують виконання завдань ЦЗ, порядок забезпечення правового режиму. Заходи які реалізуються функціональними і територіальними підсистемами ЄДСЦЗ.

18. Види, класифікація аварійно – рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Порядок їх створення, завдання і організація діяльності.

19. Склад сил і засобів функціональних і територіальних підсистем та їх місцевих ланок, завдання та повноваження.

20. Загальна характеристика оперативно рятувальної служби, її структура, органи управління і завдання.

21. Склад та характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування. Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням.
- 22.** Взаємодія-як складна динамічна система, теорія і практика взаємодії. Умови успішного функціонування системи, засади взаємодії.
6. Види та порядок забезпечення дій суб'єктів реагування на НС та пожежі.
23. Роль і місце спеціально уповноваженого центрального і місцевого органу виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьовані механізми взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних режимах функціонування ЄДСЦЗ.
- 24.** Склад та структура органів управління під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій місцевого, регіонального і державного рівнів.
25. Повноваження органів управління ліквідацією НС. Технологія управління діями сил цивільного захисту.
26. Основні плануючі документи з питань цивільного захисту. Організація планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.
27. Структура та зміст планів основних заходів цивільного захисту на рік.
28. Структура та зміст планів реагування на НС. Порядок розроблення планів.
29. Структура окремих планів реагування та зміст розділів планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.
- 30** Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база.
31. Порядок утворення матеріального резерву та його використання. Склад державного матеріального резерву та порядок його утворення і використання. Характеристика складу оперативного резерву ДСНС України.
32. Особливості побудови систем цивільного захисту закордонних держав.
33. Роль ДСНС України в міжнародній діяльності. Практика організації міжнародної діяльності.
34. Оцінка стратегій і концепції реформування, розвитку системи цивільного захисту України.
- 35.** Аналіз та оцінка стану функціонування органів управління та підрозділів ДСНС України, як складових ЄДСЦЗ, з питань цивільного захисту, попередження надзвичайних ситуацій і пожеж. Шляхи і способи удосконалення діяльності за означеними напрямками.
36. Зміст заходів цивільного захисту та організація їх виконання.

13. Список рекомендованої літератури

Базова:

1. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюник В.В. «Державна система цивільного захисту». Навчальний посібник. НУЦЗ України 2020 р.
2. Кулешов М.М., Одарюк П.В. Вдосконалення надійності функціонування системи цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2006. Вип.3. С.107–111.
3. Кулешов М.М. Організація взаємодії під час виконання завдань з цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2007. Вип.5. С.119–125.
4. Кулешов М.М. Удосконалення системи взаємодії під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми цивільного захисту: Наукова збірка. м. Київ, 2008 р. С.103–108.
5. Кулешов М.М. Щодо оцінки ефективності діяльності органів управління та підрозділів оперативно - рятувальної служби МНС України. Проблеми надзвичайних ситуацій: Зб. наук. праць. 2011. Вип.14. С. 105–112.
6. Кулешов М.М., Болотських М.М. Питання щодо структурного розподілу функцій і повноважень між органами управління територіальними підсистемами єдиної державної системи цивільного захисту. Проблеми надзвичайних ситуацій: Зб. наук. праць. 2013. Вип.18. С. 83–90.
7. Кулешов М.М., Росоха В.О. Сучасні виклики для державної політики у сфері цивільного захисту в Україні. Вісник НЦЗУ. Серія Державне управління 2014. Вип. 2. С. 167–175.
8. Кулешов М.М. Система реагування на надзвичайні ситуації та механізми управління. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2017. Вип.1(6) . С. 314–321.
9. Кулешов М.М. Щодо побудови та удосконалення діяльності державної системи цивільного захисту України. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2017. Вип. 2(8) . С. 433–440.
10. Кодекс цивільного захисту України від 2.10. 2012 р. № 5403- VI м.Київ.
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264–XII. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, ст.546.
12. Про державний матеріальний резерв: Закон України від 24.01. 1997 № 51/97 ВР. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 13, ст.112.
13. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінення: Закон України від 14.01.1998 № 15/98 ВР. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 22, ст.115.
14. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 23, ст.176.

15. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України
16. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України
17. Про правові засади здійснення наглядової діяльності: Закон України
18. Про національну безпеку України: Закон України: Закон України від 21.06.2018 № 2469. Київ: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.
19. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій:(Затверджено ПКМ України від 16 12. 2015р. №1052).
20. Про затвердження положення про Єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ №11 від 09. 01 .2014р.
21. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01. 2015 №18.
22. Про затвердження типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 409.
23. Про затвердження положення про спеціалізовані служби цивільного захисту Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469.
24. Про порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» (щодо визначення системи організації та основних видів і форм навчання населення способам захисту і дій в умовах надзвичайних ситуацій). Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р № 444.
25. Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 616
26. Про затвердження Порядку ведення обліку надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р № 738
27. Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 р. № 787
28. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2013 № 841
29. Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Наказ МВС України від 03.07.2014 № 631

30. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015р. № 101.

31. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 № 733.

32. Про затвердження плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2018 № 223.

Додаткова:

1. Класифікатор НС в Україні

2. Про цивільну оборону України: Закон України від 03.02.1993 № 2974-ХІІ. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 14, ст.124.

3. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011р. №3038-VI

4. Про формування порядку надходження та використання грошових коштів фонду для здійснення заходів по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту населення: Закон України

5. «Про правовий режим воєнного стану: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250)

6. Про охорону природного навколишнього середовища: Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546)

7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України

8. Про місцеве державні адміністрації: Закон України

9. Про заходи щодо удосконалення системи Державного управління у сфері пожежної безпеки , захисту населення та територій від наслідків надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 27.01.2003 р. № 47/2003

10. Про заходи щодо вдосконалення системи державного управління у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 6.06.04р. №755-04

11. Про порядок фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків: Постанова КМУ № 140 від 4.02.99р.

12. Про затвердження порядку створення і використання матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ № 775 від 30.09.2015р

13. Про затвердження Положення про державну службу медицини катастроф: Постанова КМУ № 827 від 11.07.01р.

14. «Про затвердження критеріїв утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини): Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2013 № 874

15. Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2014 № 120

16. «Про затвердження порядку державної реєстрації аварійно-рятувальних служб». Постанова КМУ № 273 від 7.03.01р.

17. Про ратифікацію угоди про взаємодію держав-учасниць співдружності незалежних держав на випадок евакуації їх громадян з третіх країн у разі виникнення надзвичайних ситуацій: Відомості Верховної ради України, 1998р. №50-51, стор.313

18. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 № 15/98 ВР. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 22, ст.115.

19. Про ратифікацію Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення: Закон України від 16.10.1998 № 187-XIV. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 48, ст.296.

20. Про національну безпеку України: Закон України: Закон України від 21.06.2018 № 2469. Київ: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.

21. Про схвалення Концепції підвищення рівня хімічної безпеки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1571.

22. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333.

23. Про схвалення Концепції розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 43-р.

24. Щорічні плани основних заходів у сфері цивільного захисту.

14. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних та семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне та своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни. Здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються.
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік балів.
5. При виконанні індивідуального завдання до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60% оригінального тексту перевірки на плагіат.

Розробник:

Доцент кафедри Управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту ктн, доцент

Микола КУЛЄШОВ